Budapest, 4. Juni 1888. **Neue Jüdische Pester Zeitung.** **Fünfter Jahrgang Nr. 62.**

נייע יידישע פעסטער צייטונג.

ארגאן פיר פאליטיק, האנדעל, פערקעהר אונד יידיש-קאנפעססיאנעללע אינטערעססען.

ערשיינט דריימאל וועכענטליך: מאנטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג.
מיט יעדעם פרייטאג-בלאטטע ערשיינט פיינע
פעפאראט-ביילאגע אין בוכ-פארם, יידיש-וויססענשאפטליכען אינהאלטעס.
אנצייגען אונד קאנקורזע פאן געמיינדען ווערדען ביללינסט בערעכנעט.
רעדאקציאן אונד עקספעדיציאן: וואיטצנער-בולעוואַרד פאראקקאנער-הויז.

פרענומעראציאנסגעלדער, זאוויע אללע זענדונגען זינד גאנץ איינפאך צו אדרעססירען אן:
מאריטץ בוריאן אין בודאפעסט.
Moritz Burian in Budapest.

פרענומעראציאנס-פרייז דעם בלאטטעס זאמט פייעטאן-ביילאגע.
פיר עסטערייך-אונגארן:
גאנציאהריג 8 גולדען, האלביאהריג 4 גולדען, פיערטעליאהריג 2 גולדען.
פיר דאס אויסלאנד:
גאנציאהריג 10 גולד׳, האלביאהריג 5 גולד׳, פיערטעליאהריג 2 גולד׳ 50 קר.

בודאפעסט מאנטאג, כה׳ סיון ה תרמ״ח. | רעדאקטער: מ׳ עהרענטהייל. | פינפטער יאהרגאנג, נוממער 62

ווידער דיא רעדע טיסא׳ס!

— I. דיא ערקלארונג אין דער פראנצאזישען קאממער. —

אין פאריגער נוממער האבען וויר דיא אנטווארט דעם פראנצאזישען מיניסטערס דעם אייסערן, הערן גאבלעה, דיא ער אין בעצוג אויף דיא בעקאנטע רעדע טיסא׳ס וועגען דער ניכט-בעשיקונג דער פאריזער וועלט-אויסשטעללונג אין דער קאממער ערטהיילט האטטע, אין קורצעם טעלעגראפישען אויסצוגע מיטגעטהיילט. נון ליעגט דיעזע אנטווארט דעם הערן גאבלעה אן דען אינטערפעללאנטען געהיללע-ראך אין איהרעם ווארטלויטע פאר. דיעזע רעדע איזט דאפפעלט וויכטיג: ערסטענס וויל דיא אייסערונגען טיסא׳ס ווירקליך אין פראנקרייך רעכט פיעל „באזעס בלוט" געמאכט האט; צווייטענס אבער, וויל הערר גאבלעה דיא „פריעדענס-פאליטיק" דער פראנצאזישען רעפובליק מיט גראסעם נאכדרוקע בעטאנטע. הערר גאבלעה זאגטע אונטער אנדערעם:

„געעהרטעס הויז! איך בעגרייפע דיא אויפרעגונג, וועלכע זיך דער גאנצען קאממער וועגען טיסא׳ס רעדע בעמאכטיגט האט! דאך דארף מאן דיא בעדייטונג דיעזעס אונליעבזאמען צווישענפאללעס ניכט איבערטרייבען. עס וואר פאראויסצוזעהען, דאס מאנכע רעגירונגען אין איירפא זיך אן דיעזער אויסשטעללונג ניכט בעטהייליגען ווערדען, שאן אויס דעם גרונדע, וויל זיא אים יאהרע 1889 אבגעהאלטען ווירד, אונד צוואר צום 100-יאהריגען יובילעאום דער ערסטען פראנצאזישען רעוואלוציאן פאם יאהרע 1789! דיעזע רעגירונגען האבען פערגעססען, אדער וואללען דאפאן ניכט וויססען, דאס דיעזע רעוואלוציאן דער אייראפאישען וועלט דיא פרייהייט, דיא גלייכהייט אונד דיא געזעטצליכקייט געבראכט האט! (שטירמישער בייפאלל). זאלכע בעדענקען פיעלער רעגירונגען קאננען אונס ניכט איבערראשען. איבריגענס זינד בערייטס זא צאהלרייכע בעטהייליגונגען אנגעמעלדעט, דאס דער ערפאלג אונזערער אויסשטעללונג געזיכערט ערשיינט!" (בייפאלל.)

„איינעם נור (זאגטע גאבלעה ווייטער) האט אונס אונאנגענעהם בעריהרט. אים פאר-יאהרע זאגטע נעמליך טיסא: „וויר אלס רעגירונג ווערדען אונס אן דער פאריזער אויסשטעללונג ניכט בעטהייליגען, דאך אבער דען איינצעלנען אונגארישען אויסשטעללערן אונזערען פאללען שוטץ געוואהרען!" נאכטרעגליך יעדאך האט הערר טיסא דיעזע אייסערונג געאנדערט. ער זאגטע נעמליך יעטצט, ער ווערדע דיא טהיילנעהמער אן אונזערער אויסשטעללונג ניכט אונטערשטיטצען, זאנדערן דען אונגארישען אינדוסטריעללען היעפאן גאר אבראטהען! — אלל דאס ווארע נאך פערצייהליך. אללײן טיסא ערקלארטע אים אונגארישען פארלאמענטע, דאס ביי אונס זאלכע צושטאנדע הערשען, וואדורך דיא אויסשטעללער אין געפאהר קאממען, אן איהרעם פערמאגען איינען שאדען צו ערליידען, אונד אויך דיא עהרע דער אונגארישען פאהנע לייכט פערלעטצט ווערדען קאננע! דאס איזט פיר אונס איינע בעליידיגונג, דיא וויר אום זא טיעפער עמפפינדען, אלס צווישען אונס אונד אונגארן בישהער איינע אויפריכטיגע געגענזייטיגע פריינדשאפט הערשטע! (לעבהאפטער בייפאלל.) דיא אייסערונגען דעם הערן טיסא זינד דאהער האכסט בעדויערליך, אבגלייך ער עס ניכט זא ארג געמיינט האבען קאנן, וויא דיא שארפען אויסדריקע זיינעם מונדע ענטפוהרען!"

„איך מוס (זעטצטע גאבלעה זיינע רעדע פארט) ביי דיעזער געלעגענהייט איינינע ווארטע איבער דיא אויסווארטיגע פאליטיק פראנקרייכס שפרעכען! (לעבהאפטע צושטיממונג.) איך גלויבע, ניכט צו ווידערהאלען, דאס דיעזע פאליטיק „דורכאוס פריעדליך" איזט! איך גלויבע, דאס ניעמאנד אויף דער וועלט אן איהרער אויפריכטיגקייט צווייפעלן קאנן. (לעבהאפטער בייפאלל אויף אללען רעפובליקאנישען באנקען.) פראנקרייך וויל דען פריעדען! וואהרענד אום פראנקרייך דיא נאציאנען אין ערדעגונג געראטהען אונד „אלליאנצען" צו שליעסען זוכען, אום איינען אנגריפף זייטענס פראנקרייכס צו בעגעגנען, בלייבט פראנקרייך אללײן רוהיג, אונבעוועגט, אונד בעשעפטיגט זיך מיט זיינען „אינערען אנגעלעגענהייטען". (בייפאלל.) ענטפערנט פאן יעדעם געפיהל דעם אנגריפפעס, בעשרענקט עס זיך דאראוף, דיא ערייגניססע צו איבערוואכען אונד פיר אללע פאללע בערייט צו זיין. (אנהאלטענדער אפפלויז.) איזט דענן דיא „אויסשטעללונג", צו וועלכער וויר דיא אינדוסטריעללען דער „גאנצען וועלט" איינגעלאדען האבען, ניכט דער בעסטע בעוויז אונזערער פריעדליכען אבזיכטען? (ערנייטער לעבהאפטער בייפאלל) איזט דיעזע ניכט איין בעוויז אונזערער צופערזיכטליכען האפפנונג, דאס דער פריעדע ניכט געשטארט ווערדע, אונד אונזערעס פעסטען וויללענס, דאס ער ניכט דורך אונזערע שולד געשטארט ווערדע? (בייפאלל.) דאס איזט איינע אונבעשטרייטבארע טהאטזאכע! אונד לעבענזא איזט צו קיינער צייט אונד אין קיינעם לאנדע דיא ארדנונג זא געזיכערט געוועזען, וויא יעטצט אין אונזערעם! עס וואר נעווים איינע אויסערגעוואהנליכע פאראויסזאגונג, דיא הערר פאן טיסא אנדייטעטע, דאס נעמליך דיא אונגארישע פאהנע אירגענד וועלכער שמאהונג אויסגעזעטצט ווערדען קאננטע! דיא אונגארן האבען וואהל געזעהען, דאס ניכט פראנקרייך עס איזט, וואו זאלכע דינגע פארקאממען!"

„וויר פערפאלגען (שלאס הערר גאבלעה זיינע אויספיהרונגען) אים פריעדען דיא ענטוויקעלונג דעם פראנצאזישען שטאאטעס, זאוויא וויר אן דעם מאראלישען אונד מאטעריעללען פארטשריטטע אונזערער נאציאן ארביטען, אהנע אונס דורך אינגערע וויהלערייען ערשרעקען צו לאססען! (בייפאלל.) דיא רעפובליק איזט היינטע פעסטער בעגרינדעט, אלס עס פיעללייכט דיא רעפובליקאנער זעלבסט גלויבען! וויר לאססען אונס ניכט דורך מעהר אדער מינדער בעאונרוהיגענדע נאכריכטען פאן אויסען, דורך צייטונגס-ארטיקעל, דורך אונערווארטעטע צווישענפאללע פערווירען. פראנקרייך וויל „אים פריעדען" לעבען מיט אללען פאלקערן. עס עמפפאנגט דאנקבאר דיא בעווייזע פאן פריינדשאפט, דיא איהם ענטגעגענגעבראכט ווערדען. ווענן אינדעססען מאנכער נאכבאר-שטאאט גלויבט, געגען איבער אונזערען אינטערעססען מעהר אדער מינדער שאדליכע מאסנאהמען צו טרעפפען, ערטראגען וויר אהנע אונניטצע אויפרעגונג דאס, וואס וויר ניכט פערהינדערן קאננען, אונד בעהאלטען אונס פאר, צו געאייגנעטער צייט אויך אונזערערזייטס דיא אונזערען אינטערעססען ענטשפרעכענדען מאסנאהמען צו טרעפפען! (ווידערהאלטער לעבהאפטער בייפאלל.) ענטשיעדען זינד וויר שטעטס דאראוף בעדאכט, דיא אכטונג פאר דער נאציאנאלען ווירדע צו זיכערן. (ערנייערטער בייפאלל.) דאס איזט אונזערע אויסווארטיגע פאליטיק; זיא בעדראהט ניעמאנדען! זיא איזט איינפאך, קלאר, פריעדליך אונד ווירדיג; זיא ענטשפריכט, דאפאן בין איך איבערצייגט, דען וואהרען געפיהלען דער קאממער אונד דעם לאנדעס!" (שטירמישער בייפאלל אונד לעבהאפטע בעוועגונג.)

— II. דריי וויכטיגע אינטערפעללאציאנען. —

אויך אים אונגארישען פארלאמענטע קאננען דיא געמיטהער וועגען דער רעדע טיסא׳ס נאך אימער ניכט צור רוהע קאממען. אין דער זאמסטאג-זיטצונג דעס אונגארישען רייכסטאגעס וואורדען אן הערן פאן טיסא אין דיעזער אנגעלעגענהייט ניכט וועניגער אלס דריי אינטערפעללאציאנען געריכטעט אונד צוואר פאן דען הערן דיאניס פאזמאנדי, דעם גראפען אלבערט אפפאניי, אונד דעם דעפוטירטען גאבריעל אוגראן. וויר וואללען דיעזע דריי האכוויכטיגען אינטערפעללאציאנען היער אין מאגליכסטער קירצע פאלגען לאססען.

דיאניס פאזמאנדי זאגטע: „דיא רעדע טיסא׳ס וועגען דער ניכט-בעשיקונג דער פאריזער וועלטאויסשטעללונג האט אין אונגארן איין פיינליכעס אויפזעהען, אין פראנקרייך דאגעגען איינע טיעפע ענטריסטונג הערפארגערופען. אין פאריז וואורדע אויף פערמיטטלונג דעס עסטערייכיש-אונגארישען גענעראל-קאנזולס אונד דעס געזאנדטשאפטס-סעקרעטארס, גראפען טהעאדאר זיטשי, איינע פארטליכע עסטערייכיש-אונגארישע האנדעלס-קאממער אינס לעבען גערופען צור פארדערונג דער אינטערעססען דער אויסשטעללער אים עסטערייך אונד אים אונגארן. דורך דיא בעקאנטע אייסערונג טיסא׳ס יעדאך וואורדע דיעזע בעוועגונג צו איינער פאליטישען אנגעלעגענהייט אויפגעבאוישט. דיא רעדע טיסא׳ס ענטהיעלט נעמליך צוויי דינגע, וועלכע ווענן גלייך אהנע אבזיכט פיר דיא פראנצאזישע רעגירונג אונד דיא פראנצאזישע נאציאן פערלעטצענד ווארען! (צושטיממונג דער אייסערסטען לינקען.) ער זאגטע נעמליך, דאס דיא אונגארישע פאהנע אין פאריז פערלעטצט ווערדען קאננטע! נון איזט עס אבער טהאטזאכע, דאס אין פאריז אהנע בעהארדליכע בעוויללינגונג קיינע פרעמדע פאהנע אויסגעשטעקט ווערדען דארף. דאך דעם דארט עקסיסטירענדען „אונגארישען פעראיינע" איזט עס אויסנאהמסווייזע געשטאטטעט, דיא אונגארישע פאהנע צו ענטפאלטען אונד זאגאר אין דען שטראסען הערומצוטראגען! (לעבהאפטע עליען-רופע.) פאריז האט פיר דיא איבערשוועממטען פאן סעגעדין איינע ½ מילליאן צוזאממענגעבראכט. אויך דאמאלס ווארד דיא אונגארישע פאהנע פאר דער אפער אין פאריז דיא גאנצע נאכט הינדורך אויפגעפפלאנצט. (לעבהאפטע עליען-רופע.) — וויר האבען נאך אלל דעם אין פאריז פיר דיא אונגארישע פאהנע ניכטס צו בעפירכטען! — אללײן טיסא זאגטע אויך, דאס דיא אונגארישען אויסשטעללונגס-געגענשטאנדע לייכט געפאהר לויפען. נון, מיר איזט עס וואהל בעקאננט, דאס עס רינגס אום פאריז וואלדער גיבט, דאך בעפינדעט זיך דער „באקאניער וואלד" מיט זיינען רייבער-באנדען דאך ניכט אין דער נאהע פאן פאריז! (גראסער לארם אונד ווידערשפרוך זייטענס דער ליבעראלען פארטיי.) איך מוס טראטץ דיעזעס לארמענס ווידערהאלען, דאס אין פאריז פרעמדעס גוט נאך ניע אנגעטאסטעט וואורדע! אבער זעלבסט ווענן זאלכעס פארקאממען זאללטע, איזט דיא פראנצאזישע נאציאן דאך רייך גענוג, אום איינען עטוואיגען שאדען צו ערזעטצען! — איך ווינ-

האקע מיט פֿאָרבעדאכט געטאָדטעט צו האבען. — דאס טרויריגע פֿאמיליען-עראייגניס טרוג זיך פֿאָלגענדערמאסען צו: אין אײנעם דאָרפֿע דעם בעלגראדער קרייזעס ערגאב זיך דער בויער מילאן שטעפיטש אימער מעהר דעם טרונקע, פּריגעלטע זיינען אייגענען פֿאטער אונד זיינע גאטטין, זאָ דאס ביידע אין פֿאָלגע דער פֿאָרטדויערנדען מיסהאנדלונגען שטארבען. — דער טרונקענבאָלד בעזאס דרייא קינדער, דען צוואָלפֿיאָהריגען זאָהן דימיטריזע אונד צווייא יינגערע מאָדכען, וועלכע ער „אונמענשליך" בעהאנדעלטע, זיא פּריגעלטע, אונד ווענן ער נאכטס נאכהויזע קאם, אָפֿטמאלס אויס דעם הויזע יאגטע, זאָ דאס דיא ארמען קינדער דיא נאכט אונטער פֿרייעם הימעל צובריננגען מוסטען. אים לעטצטען שטרענגען ווינטער וויעדערהאָלטען זיך דיעזע ברוטאליטאָטען הייפֿיגער, זאָ דאס אײנעם נאכטס, אלס דער פֿאטער אין טרונקענעם צושטאנדע דיא קינדער וויעדער אין דען נאָכטליכען שנעע-שטורם היגויסגעפּריגעלט, דער קליינע דימיטריזע זיינען ביידען שוועסטערכען דיא שרעקליכע אבזיכט מיטטהיילטע, איהרען ליידען דורך „ערמאָרדונג דעם פֿאטערס" איין ענדע צו מאכען. דיא קליינען מאָדכען שטיממטען בייא, וויינערטען זיך יעדאָך, מיטצו-ווירקען, אָדער צוצוזעהען. — דימיטריזע שליך זיך נון אין דאס הויז אונד אין דיא שטובע, וואָ דער פֿאטער זיך געבען דעם הערד-פֿייער אויף דעם פֿוס-באָדען איין לאגער צורעכטגעמאכט האטטע, אונד נאך דעם רייכליכען בראנגטוויין-גענוסע פֿעסט אייגגעשלאפֿען וואר. דער קליינע מאָרדער ערגריפֿף איינע שארף געשליפֿענע „האָלצ-האקע" אונד פֿוהר מיט דער שניידע איבער דען ענטבלאָסטען האלז דעם פֿאטערס, וואָרויף דיעזער עמפּאָרטוימעלטע, אונד דא איהם דיא גורגעל דורכשניטטען וואר, נור אונפֿערשטאָנדליכע וואָרטע מורמעלטע. אן נאָכמאליגעם אויפֿשטעהען פֿערהינדערטע דער קנאבע זיינען פֿאטער דורך מעהרערע שלאָגע מיט דעם שטומפֿפֿען ענדע דער האקע, וואָרויף מיראן שטעפּיטש טאָדט צוריקזאנק. — מיטטלערוויילע וואר עס מאָרגען געוואָרדען, אונד דער יוגענדליכע פֿאטער-מאָרדער, דער זיינען שוועסטערן מיטטהיילטע, דאס ער דען פֿאטער געטאָדטעט האבע, בעגאב זיך אויף דאס פֿעלד, אום נאך דעם פֿיעה צו זעהען. נאכדעם ער דיעס רוהיג בעזאָרגט האטטע, גינג ער זעלבסט צום דאָרפֿ-ריכטער, אום זיינע טהאט אנצוצייגען. ער ווארדע נאטירליך פֿערהאפֿטעט. דער געוועזענע יוסטיץ-מיניסטער אוואקומאָוויטש פֿערטהיידיגטע פֿאָר דעם שטראפֿגעריכטע דען יוגענדליכען פֿאטער-מאָרדער אין גלאָנצענדער רעדע. ער זאגטע: דיעזער האבע דיא טהאט אָהנע איבערלעגונג, אין מאָמענטאנעם אירר-וואהן, געטריעבען פֿאָן דער פֿערצווייפֿלונג, בעגאנגען. — זאָממטליכע צייגען זאגטען גינסטיג פֿיר דימיטריזע אויס אונד בעשטאָטיגטען, דאס דער ערמאָרדעטע פֿאטער גרויזאם געגען זיינען אייגענען פֿאטער געוועזען זייא, זיין ווייב צו טאָדע געפּייניגט אונד דיא קינדער פֿערנאכלאָססיגט האבע! — דער געריכטס-האָף שפּראך דען קליינען פֿאטער-מאָרדער פֿרייא, וואס פֿאָם אנוועזענדען פובליקום פֿריידיג אויפֿגענאָממען ווארדע.

*) (זאאטענשטאנד.) דען אמטליכען בעריכטען דעם מיניסטעריאומס פֿיר אקערבוי, האנדעל אונד געווערבע, דיא פֿאָם 22. ביז 28. מאי איבער דען שטאנד דער זאאטען אייגגעלויפֿען זינד, ענטנעהמען וויר פֿאָלגענדעס: ווייצען קאָננטע זיך אין דער אבגעלויפֿענען וואָכע אין פֿאָלגע דער היטצע נור וועניג בעססערן. קליינערע רעגענ-ניעדערשלאָגע ערפֿאָלגטען נור אין וועניגען געגענדען דעס לאנדעס. לויט דען בעריכטען איזט דער ווייצען אן מעהרערען שטעללען פֿערגילבט אונד שטעהט שיטטער, היע אונד דא מיט „אונקרויט" דורכזעטצט אונד קליין; שטעללענווייזע זינד ניכט נור דיא האלמע, זאָנדערן אויך דיא אָהרען קליין. דער דורך „דראטהקעפֿער" פֿעראורזאכטע שאדען איזט אויך זעהר בעמערקבאר. אין אײנעם טהיילע דעס ביהארער קאָמיטאטס האט זיך דער זאָגענאננטע „וויסע ערד-פֿלאָה" זעהר פֿערמעהרט אונד ריכטעט גראָססען שאדען אן. אים אללגעמיינען אבער איזט אין דען זיידליכען געגענדען דעס לאנדעס אונד אין זיעבענבירגען נאך איין גינסטיגער שטאנד צו פֿערצייכנען. זאָוואָהל דער הערבסט-, וויא דער פֿריה-יאהרסאנבוי בעדירפֿען שאָן זעהר דעם רעגענס. — ראָגגען (קאָרן). אים ניטראער קאָמיטאט ווירד דיא זאאט נאָך אימער דורך ווירמער פֿערניכטעט; דאסזעלבע ווירד אויך אויס דען געגענדען לינקס דער טהייס געמעלדעט. זאָוואָהל הערבסט-, וויא פֿריה-יאהרס-ראָגגען ווירד, מיט אויסנאהמע פֿאָן זיעבענבירגען, וואָ דיא זאאט בעפֿריעדיגענד שטעהט, איינע „שלעכטע ערנטע" ערגעבען, דא דיא זאאט צומייסט קליין אונד שיטטער איזט, אונד וועדער דיא האלמע, נאָך דיא אָהרען גוט ענטוויקעלט זינד. — גערסטע איזט אין דען קאָמיטאטען זיעבענבירגענס שטעללענווייזע פֿערגילבט, שטעהט יעדאָך היער בעססער אלס זאָנסט אים גאנצען לאנדע. דער אנבוי ענטוויקעלטע זיך צור בעפֿריעדיגונג נאָך צווישען טהייס אונד מאראָש אונד לינקס דער טהייס, זאָנסט יעדאָך נור שוואך. אים קאָמיטאט סאטמאר פֿינדען פֿערהעערונגען דורך „דראהט-ווירמער" שטאטט. דיא הערבסט-גערסטע זעטצט אָהרען אן, וואָהרענד זיך דער פֿריה-יאהרס-אנבוי נאָמענטליך צווישען טהייס אונד מאראָש בעבושט. — האפֿער איזט אין פֿאָלגע דער גראָססען היטצע אין דער ענטוויקלונג צוריקגעבליעבען. אם בעסטען שטעהט דיא זאאט נאָך אין זיעבענבירגען, זאָוויא צווישען טהייס אונד מאראָש, וואָ אבער דער אנבוי שטעללענווייזע שאָן ראָטהליך געפֿאָרבט איזט. דער שוואָכסטע שטאנד איזט רעכטס דער טהייס צו פֿינדען. אים אללגעמיינען ווירד דיא האפֿער-ערנטע איינע „שוואכע" זיין; — בעזאָנדערס ווענן זיך ניכט אין קורצער צייט רעגען איינשטעללט. — רעפּס האט אבגעבליהט אונד זעטצט שאָן זאמען אן, ווירד זאָגאר אין קורצעם שאָן געערנטעט ווערדען קאָננען; פֿאָן פֿיעלען געגענדען ווערדען יעדאָך קלאגען לויט, דאס אין דען הילזען וועניג זאמען ענטהאלטען איזט. דיא ערנטע ווירד מיט אויסנאהמע פֿאָן 1 ביז 2 געגענדען „שוואך מיטטעלמאָססיג" אויספֿאללען. — מאיס (קוקורוץ), דיא אויפֿגעגאנגענע זאאט איזט שטעללענווייזע גוט, ענטוויקעלט זיך יעדאָך נור לאנגזאם, דא דיא היטצע אונד טראָקענהייט גראָססען איינפֿלוס היערויף אויסאיבט. דער פֿריה-אנבוי ווירד היע אונד דא געהייפֿעלט. פֿאָן נאכטהייל זינד דיא ווירמער אונד אמייזען. אים אראדער אונד בערעגער קאָמיטאט האט דער אנבוי פֿאָם פֿראָסטע פֿיעל געליטטען. — קארטאָפֿפֿעל (ערד-אָפּפֿעל). דער פֿריהצייטיג אויפֿגעוואכסענע אנבוי ווירד געהייפֿעלט. דיא היטצע אונד דיא טראָקענהייט הינדערן דאס וואכסטהום; דער רייף אם 23. אונד 24. דיעזעס מאָנאטס האט נור אין איינצעלנען געגענדען זיעבענבירגענס גראָססען שאדען פֿעראורזאכט. — טאבאק ווירד צומייסט נאָך געפֿלאנצט, שטעללענווייזע ווארדע דיעס יעדאָך שאָן בעענדיגט. דיא גראָססע שוויללע אונד היטצע האט דיא אנגעבויטע טאבאקפֿפֿלאנצע פֿערזענגט, אין סאטמאר ווארדע דער פֿריהע אנבוי פֿאָם רייף געשאָדיגט. — צוקער- אונד פֿוטטער-ריבען זינד נור אין וועניגען שטעללען בעפֿריעדיגענד, דיא אויפֿגעגאנגענען ריבען ווערדען דורך ווירמער, ערד-פֿלאָהע אונד רים-סעל-קאָפֿער בעשאָדיגט, אונד מוסטען אין פֿאָלגע דעססען ניעדערגנס אנגעבויט ווערדען; דיא נייע זאאט ווארדע יעדאָך באלד וויעדער בעשאָדיגט. דיא פֿאָן דען ווירמערן פֿערשאָנטען בעססערען ריבען ווארדען געהייפֿעלט. — רעבען, דיא זיך פֿאָן אנפֿאנג אן שוואך ענטוויקעלטען, האבען דורך דען אים מאי איינגעטרעטענען רייף פֿיעל געליטטען. דיא וויינלעזע דירפֿטע, דא אויך פֿיעלע שאָדען דורך ווירמער שטאטטפֿאנדען, מיט אויסנאהמע פֿאָן 1 ביז 2 געגענדען, איין „קוים מיטטעלמאָססיגעס" רעזולטאט ערגעבען. — אָבסט פֿאָללט זעלבסט פֿאָן דען פֿאָם רייף אונד פֿאָן דען ראופּען פֿערשאָנט געבליעבענען אָבסט-בוימען אין גראָססער מאסע אב, זאָ דאס דיא ערנטע „זעהר שוואך" זיין ווירד. (דיעזער זאאטענשטאנד-בעריכט ביטטעט אונס געוויס וועניג טראָסטליכעס. אונד בייא אלל דיעזען טרויריגען אויסזיכטען פֿאָרטוואָהרענדע שטייער-ערהאָהונגען. וואָהין ווירד דאס לאנד קאָממען! דאס פֿאָריגע יאהר האטטען וויר איינע געזעגנעטע ערנטע, דאָך קיינע אויספֿוהר, אין פֿאָלגע דער צאָלל-ערהאָהונגען. אונד נון געהען וויר לײדער אויך איינער שוואכען ערנטע ענטגעגען! — דאָך עס קאנן יא נאָך אימער מיט גאָטטליכער הילפֿע איינגערמאסען בעססער ווערדען. עס האט יא עבען אין דען לעטצטען טאגען אין פֿיעלען געגענדען גערעגנעט, וואס אויך דיא אויסזאאט איינען ענטשיעדען גינסטיגען איינפֿלוס איבען מוס!)

נאכטראג.

— דיא רעדע טיסאָ'ס אים פאריזער פארלאמענטע. —

פאריז, 31. מאי. דער דעפוטירטע גערוויללערעאכע אינטערפעללירטע אין דער היטיגען קאממער-זיטצונג וועגען דער טיסאָ'שען אויסלאססונגען. מיניסטער גאָבלעה אנטוואָרטעטע זאָגלייך וויא פֿאָלגט: „איך האבע דורך אונזערען וויענער געזאנדטען וועגען דיעזעס פֿאללעס בעשווערדע ערהאָבען, דעם גראף קאלנאָקי פֿאָלגענדע בערוהיגענדע אנטוואָרט ערטהיילטע: „אלס מיניסטער דעם אייסערן מוס איך מיין אויפֿריכטיגעס בעדויערן איבער דיעזען צווישענ-פֿאלל אויסדריקען. ניעמאנד וואָללטע פֿראנקרייך בעליידיגען, מיט דעם אונזערע מאָנארכיע אויסגעצייכנעטע בעציהונגען צו אונטערהאלטען ווינשע!" — אויך טיסאָ האט ערקלאָרט, דיעזען פֿריינדשאפֿטליכען געפֿיהלען פֿיר פֿראנקרייך זיך אנצושליסען אונד דאס ער קיינערלייא בעליידיגענדע אבזיכטען האטטע!"

דיעזע אויסאיינאנדערזעטצונג דעם מיניסטערס גאָבלעה ווארדע פֿאָן דער גאנצען קאממער מיט אפּפּלויז אויפֿגענאָממען.

בריעפֿע דער רעדאקציאָן.

העררן וו׳ יאָזעף אין ג׳-ב׳: 1) איינעם מאטריקענפֿיהרער, דער פֿאָם מיניסטער דעפֿיניטיוו בעשטאָטיגט וואורדע, קאנן מאן דיא מאטריקען-פֿיהרונג איבערהויפּט ניכט וועגנעהמען, ווענן גלייך זיין אויפֿנאהמס-פֿערטראג נור פֿיר דען ראבבינער-פּאָסטען לויטעט. בייא אויפֿנאהמע איינעס מאטריקען-פֿיהרערס מוס דער גאנצע בעצירק מיטווירקען. — העררן ש׳ ווינער אין שעבעש: דיא מיליטאָר-טאקסע מוס דער פֿאטער פֿיר דען זאָהן ענטריכטען, וואָ אימער דיעזער זיך אויפֿהאָלט. — העררן ב׳ מ׳ אין מארוישל׳ (זיעבענבירגען): איין זאָלכעס געזעטץ עקסיסטירט ניכט; שאדע אלזאָ אום דיא שפּעזען. — „משה עבד התורה" בק"ק קאשאשוי ג׳: איהרע לאָזע ניכט געצאָגען. — העררן י׳ פערלמ׳ אין ס׳-מ׳: ניכט געצאָגען. — העררן נאָטפֿל׳ ס׳ אין שאָבאָשין: איהר לאָז סער׳ 4010 נומ׳ 051 מיט 116 גולד׳ געצאָגען.

געשעפֿטס-בעריכט.

פעסטער שלאכט-פֿיעהמארקט.

בייא דעם אם 30. מאי היער אין פעסט אבגעהאלטענען וואָכענמארקטע ווארדען 1768 שטיק גראָס- אונד קליינ-פֿיעה צו מארקטע געבראכט. — היעפֿאָן ווארדען פערקויפֿט: 58 שטיק שטירע, פער שטיק פֿאָן 23 ביז 27 גולד׳. 960 אָכסען, דאס פאאר פֿאָן 180 ביז 300 גולד׳. 962 קיהע דאס פאאר פֿאָן 120 ביז 180 גולד. — מעלק-קיהע דאס שטיק — ביז — גולד׳. 37 שטיק ביפֿפֿעל, דאס פאאר פֿאָן 120 ביז 180 גול׳. 1026 שטיק קעלבער, דאס שטיק פֿאָן 14 ביז 24 גול׳. 969 לאָממער, דאס פאאר פֿאָן 3 ביז 6 גולד׳. אָכסענ-פֿלייש 38 ביז 43 גולד. — קוה-פֿלייש 33 ביז 3[illegible] גולד׳. קאלב-פֿלייש 44 ביז 46 גולד. אונד ביפֿפֿעל-פֿלייש 30 ביז 34 גולד. פרייזע פער 100 קילאָ.

לאָטטאָ-ציהונג פֿאָם 30. מאי 1888.

ברינן: 79 16 2 37 27

סליאטש.

דען געעהרטען באדע-בעזוכערן עמפּפֿעהלע מיינע נעטטע, מיט אללעם קאָמפֿאָרט פֿערזעהענען צימער צו ביללינגן פרייזען. שפייזען בהכשר גמר פרייזווירדיג. אויסקונפֿט ערטהיילט בערייטוויללינגסט

1—3 יאקאָב שטרויס, האָטעליער.

וויכטיג פֿיר רעגאליען-פֿאָכטער.

רום, סליוואָוויטץ, טרעבער, לאנגער-בראנגטוויין, ליקאָרע אונד אללע גייסטיגען געטראָנקע ערצייגט מאן אויף קאלטעם וועגע אָהנע אפּפּאראטע מיט מיינעם פּראָמיאירטען עססענצען אונד אָטהערישען אָלען אוזוו׳

Arnold Watterich, Budapest,

VII., Tabaksgasse Nr. 1, „Huszárház" vis-a-vis dem israelitischen Tempel.

מאניפולאציאָנס-ביכער אונד פרייז-ליסטען אין אללען שפּראכען גראטיס! עמפּפֿעהלע פערנער ווערמוטה-עססעניג, ענטזייערונגס-פולווער, וויינקלאָר-פולווער, גליצערין, הויזענ-בלאזע אונד מיטטעל געגען אללע וויינ-קראנקהייטען. 5—10

Budapest 1888 Druck und Eigenthum v. MORITZ BURIAN

Für die Redaction verantwortlich M. EHRENTHEIL.

וויר מיססען אונזערע וואָהלטהאַטיגקייטס-אנשטאלטען אויס אייגענער מאשע ערהאלטען. ווענן אלזאָ איין רייכער יודע שטירבט, זאָללטע ער פאָרציגליך די שפעציעלל יידישען הומאניטאַטס-אינשטיטוטע אינס אייגע פאססען! דאָך די אנטי-סעמיטען זאָללטען אויס דיעזער לעטצטוויללגען פערפיגונג דאָך ערזעהען, דאס די יודען ניכט ענגהערציג זינד, דא דיעזער עבען פערשטאָרבענע יידישע האָלץ-האָנדלער זיין הינטערלאססענעס פערמאָגען צו גונסטען זאָלכער וואָהלטהאַטיגקייטס-צוועקע פערמאכט האט, די גאר קיינען קאָנפעססיאָנעללען כאראקטער האבען!)

* (קאלנאַקי אונד טיסאַ.) איבער די געזינונגען קאלנאַקי'ס אונד טיסאַ'ס פראנקרייך געגענאיבער טהיילטע הערר גאָבלעה אין דער פראנצאָזישען קאממער פאָלגענדעס מיט: „גראף קאלנאַקי האט זיין לעבהאפטעס בעדויערן איבער דען איינדרוק אויסגעשפראָכען, דען דער עבענזאָ פיינליכע, אלס אונפאָרהערגעזעהענע צווישענפאלל אין פראנקרייך הערפאָרגעבראכט האטטע. גראף קאלנאַקי זאגטע וואָרטליך: „איך אלס מיניסטער דעס אייסערן בין אלליין ציר לייטונג דער אינטערנאציאָנאלען פאָליטיק דער מאָנארכיע בערופען, וועסהאלב איך דיעזען פיינליכען איינדרוק בעדויערע, אונד קאנן איך די פערזיכערונג געבען, דאס וועדער די רעגירונג, נאָך איך די אבזיכט האבע, אירגענדוויא פראנקרייך, דאס איינע בעפריינדע נאציאָן איזט, צו בעליידיגען! איך בעטאָנע, דאס די לאנגען גוטען בעציעהונגען, די איך מיט דער פראנצאָזישען רעגירונג אונטערהאלטע אונד דערען פאָרטזעטצונג איך אויפריכטיג ווינשע, דאס אונטער-פפאנד מיינער געזינונגען זיין!" — זייט דיעזער ערקלאָרונג האט גראף קאלנאַקי זיך מיט טיסאַ אין פערבינדונג געזעטצט, דער אונזערעם באָטשאפטער דאס שרייבען מיטטהיילטע, אין וועלכעם ער ערקלאָרט, דאס ער זיך דען, פאָם גראפען קאלנאַקי אויסגעדריקטען געזינונגען נור אנשליעסען קאָננע, אונד דאס זיינע וואָרטע פאָן קיינערלייא געפיהלען דער פיינדזעליגקייט געגען אונס איינגעגעבען וואַרען. וועלכער אונגאר קאָננטע דענן עטוואס פיר פראנקרייך פיינדזעליגעס זאגען אָדער טהון?" (מאן ערזיעהט היערויס, דאס זאָוואָהל דער געמיינזאמע מיניסטער דעס אייסערן, גראף קאלנאַקי, אלס אויך אונזער מיניסטער-פרעזידענט, קאָלאָמאן פאָן טיסאַ, איהרע פריינדליכען געזינונגען דער פראנצאָזישען רעפובליק געגענאיבער בעטהייערן! — דאס טיסאַ טראָטצדעם געגען די בעשיקונג דער פאַריזער אויסשטעללונג איזט, דאס איזט וואָהל איינע זאכע פיר זיך. מאן וויל עבען ניכט אין בערלינער רעגירונגס-קרייזען דורך איינע בעטהייליגונג אן דער פאריזער אויסשטעללונג איין אָרגערניס הערפאָררופען.)

* (דאס שטאמם-שלאָס דער האבסבורגער.) די וויענער בירגער וואָללטען דאס שטאמם-שלאָס אונזערעס הערשער-הויזעס אים אַרגוי (שווייץ), וועלכעס הייטע נור נאָך אלס „רואינע" צו זעהען, פאָן דען שווייצער בעהאָרדען אבקויפען, אום דיעזעס אלט-עהרווירדיגע שלאָס צום 40-יאָהריגען רעגירונגס-יובילעאום דעס קאיזער-קאָניגס פראנץ יאָזעף וויעדער הערצושטעללען. דאָך די רעגירונג פאָן ארגוי וואָללטע דיעזע „רואינע" אום קיינען פרייז פערקויפען, אינדעם זיא אין איינעם שרייבען פאָם 21. מאי אונטער אנדערם זאגט: „עס איזט אונס דורכאויס אונמאָגליך, אויף דען פלאן איינעם פערקויפעס דער „האבסבורג-רואינע" איינצוגעהען, עס קניפפען זיך אן דיעזע אלט-עהרווירדיגע בורג-רואינע זאָפיעלע היסטאָרישע בעציעהונגען מיט אונזערעם געזאממטען פאָלקס-לעבען, דאס איין פערקויף דיעזעס געשיכטליך זאָ וויכטיגען דענקמאלס איינען פערראטה אונד איינע פערלעטצונג דעס פאָלקס-געפיהלעס וואָרע. וויר האָפפען, דאס זיא די גרינדע אונזערער אבלעהנענדען האלטונג פיר גערעכטפערטיגט עראכטען ווערדען!" (עס איזט אלזאָ דען וויענער בירגערן לײדער ניכט געלונגען, דיעזעס שטאמם-שלאָס אונזערעס הערשער-הויזעס אבצוקויפען, אום זיינער מאיעסטאָט אנלאָסליך זיינעס 40-יאָהריגען יובילעאומס איינע פריידיגע איבערראשונג צו בערייטען!)

* (ראבבינער-וואהל.) די איזראעליטישע געמיינדע צו ניר-באטאָר היעלט אם 27. מאי איינע גענעראל-פערזאממלונג אב, אין וועלכער זיינע עהרווירדען, הרב המאה"ג החריף העצום ומפורסם וכו' מו"ה צבי הירש ראָזענבערג נ"י אויס בודא-פעסט, דער געגענוואָרטיג ביי דער פעסטער ש"ס חברה אלס דיין אונד שיעור-זאגער ומגיד אנגעשטעללט איזט, מיט אקקלאמאציאָן צום ראבבינער געוואָהלט וואורדע. דאס מערקווירדיגע היעביי איזט, דאס די געמיינדע צו ניר-באטאָר אויס צווייא פארטייען בעשטעהט, די זעהר ענטגעגענגעזעטצטען פרינציפיען אונד ריכטונגען הולדיגען, אונד דעננאָך אין דיעזער בעציעהונג זיך זאָ פערייניגטען, דאס קוים זיך איינער געטראָפפען האט, דער זיינע צושטיממונג צור וואהל ניכט גאב. הרב החריף הנ"ל איזט אבער אויך די געאייגנעטע פערזאָן, דער אללע פארטייען צו פערייניגען פערשטעהט. אין איהם זינד תורה ודרך ארץ פערייניגט. זאָ קאנן יעדער וואהרהאפטע יהודי דער געמיינדע צו ניר-באטאָר צו איהרער יעטציגען טהאט אויס פאָללעם הערצען גראטולירען.

ה"ק מרדכי ראָזענבערג.

* (אויס דעם מעערע גערעטטעט.) דעם „קמ"ה" ווירד געמעלדעט: פאָר בעענדיגונג דעס לעטצטען רוסיש-טירקישען קריעגעס דעזערטירטע איין יידישער סאָלדאט אויס דער רוסישען ארמעע אונד נאהם אלס מאטראָזע דיענסטע אויף איינעם שיפפע, אום איבער דאס אינדישע מעער צו רייזען. די צוריקגעלאססענע יונגע פרויא האָרטע שפאָטער, דאסס דאס שיפף, וועלכעם איהר מאנן בעשטיעגען האטטע, זאממט דער מאנשאפט אים מעערע אונטערגעגאנגען זייא, וועסהאלב זיא ביי דען ראבבינערן אים די ערלויבניס וועגען איינער וויעדער-פערהייראטהונג אנזוכטע. דאס ווארדע איהר יעדאָך ניכט געשטאטטעט, דא דער „תלמוד" זאגט: „ווענן יעמאנד אין איין וואססער געפאללען, וועלכעס אונאבזעהבאר גראָס איזט, וויא עטווא איין מעער, (מים שאין להם סוף), זאָ דארף זיינע פרויא קיינע צווייטע עהע איינגעהען, דא עס מאָגליך, דאס ער אויס דען פלוטהען געראטטעט ווארדע!" אונד דיעזער תלמודישע אויסשפרוך האט זיך עבען יעטצט פאָללקאָממען בעוואָהרט. פאָר איינגען טאגען קאם נעמליך דער ערוואָהנטע מאנן, נאך 17-יאָהריגער ענטפערנונג, נאך קראקוי. ער האטטע וואָהל שיפפברוך ערליטטען, דאָך דעם שווימטענס קונדיג, געלאנג עס איהם, זיך אויפס טראָקענע צו רעטטען. ער קאם נאך קאלקוטטא, וואָ ער זיך איין בעדייטענדעס פערמאָגען ערווארב, אונד נון נאך איראָפא צוריקקעהרטע, אום זיינע פרויא מיטצונעהמען אָדער זיך פאָן דערזעלבען דורך איינען „גט" צו שיידען. (וועלכער שקאנדאל וואָרע עס, ווענן די פרויא מיטטלערווייללע געהייראטהעט האָטטע! דא זיעהט מאן דאָך, וויא זעהר רעכט די ווייזען דעס „תלמוד" האבען, וועלכע אין זאָלכעם פאללע דער פרויא דאס איינגעהען איינער צווייטען עהע ניכט געשטאטטען!)

* (איין אייסערסט בעדויערליכער פאלל) ווירד דעם „קמה" בעריכטעט: זעכס יודען זאָללטען 120 אָכסען פאָן מונקאטש נאך סטריא טרייבען. איינער דיעזער טרייבער, דער דען נאמען „לאנג משה" פיהרטע, וואר שטעטס בעטרונקען, וואָהרענד איין אנדערער טרייבער זאָ שוואָכליך וואר, דאס ער דען איבריגען טרייבערן נור שווער נאכקאָממען קאָננטע. דער טרונקען-באָלד מיסהאנדעלטע אין פאָלגע דעססען דען שוואָכליכען מאנן אויף דאס עמפפינדליכסטע. בעפאָר יעדאָך די אנדערען טרייבער הערבייאיילטען, אום די רויפענדען אויסאיינאנדער צו רייסען, מאכטע זיך דער מיסהאנדעלטע לאָז, ערגריפף איינען שטיין אונד שלײדערטע דענזעלבען זיינעם אנגרייפער אן דען שאָדעל, דאס ער בליט-איבערשטראָמט צוזאממענזאנק. וויעדער צום בעוואוסטזיין געבראכט, דראָהטע ער דעם שוואָכלינג ניעדערצוגס. דאָך קוים וואר ער עטווא 1000 שריטטע וויטער געגאנגען, אלס ער פלאָטצ-

---

סטאנטינאָפעל מיט דערען לייטונג איך בעטרויט ווארדע. אויף דעם שיפפע, דאס מיך נאך דעם נייען אָרטע מיינער בעשטיממונג בראכטע, ווארד איך מיט פאטימע פאָן דעם כסידישען ראבבי, דער אונפערבריכליכעס שווייגען אנגעלאָבטע, געטרויט. איך לעבע זייטהער גליקליך אלס שוועגערזאָהן מיינעס עדלען וואָהלטהאָטערס אונד טהיילהאבער זיינעס געשאָפטעס אין קאָנסטאנטינאָפעל. — אין סאלאָניכי גלויבט מאן, איך וואָרע אויך איינער דער „שבתי צבי-סעקטע", אבער זייען זיא פעסט איבערציינגט, מיין ליעבער פאָרמונד, דאס איך, זאָוויא מיין געליעבטעס וועיב, די שטרענגסטע בעפאָלגונג דער געזעטצע דעס „יודענטהומס" ניע אויסער אכט לאססען."

„פאָר איינעם מאָנאטע קאם מיין גוטער שוויעגערפאטער צום בעזוכע צו אונס, זיינען קינדערן. איך באט איהן, מיר צו געשטאטטען, נאָך איינמאל נאך זאָ לאנגער צייט, מיינע היימאט וויעדערצוזעהען. ער גאב מיר גערנע די ערלויבניס פיר די צייט, אין וועלכער ער נאָך אין קאָנסטאנטינאָפעל אין מיינעם געשאָפטע פערווייללען קאָננטע."

„איך בעניטצטע דיעזע, אום אויך אלטע פערבינדונגען אונזערעס הויזעס מיט וויען אונד לאָנדאָן צו ערנייערן, אונד נייע געשאָפטסצווייגע קעננען צו לערנען. איך גענגע עס מיין האָכסטעס גליק, איהנען צור רעכטען צייט, וויא דורך פיגונג גאָטטעס, ביישטעהען צו קאָננען, אונד איך קאנן מיר די פריידע ביעטען, איהנען פיר אללע ערוויעזענע וואָהלטהאטען מיך ערקעננטליך צו צייגען, דענן איך האבע דער גליקסגיטער דעס אירדישען לעבענס אין היללע אונד פיללע."

„דאס איזט די געשיכטע מיינעס פיעלבעוועגטען לעבענס זייט יענער צייט, דיא איך פערן פאָן איהנען פערבראכטע."

„ווירקליך (בעמערקטע היערויף אראָן העכט), אונזער שפריכוואָרט האט רעכט, איינע יידישע „נשמה" איזט ניכט צו שאָטצען, אונד אלס יידישעס פראנער קינד האסט דוא גענוג מיטגעמאכט אונד ווארסט פיעלען פערזוכונגען אויסגעזעטצט. — גאָטט זייא דאנק, דער דיך אללע צו דיינעם גליקע בעשטעהען ליעס. איך נעהמע אלס דאַרלעהען דיעזע סוממע אן אונד לאדע אויף מיך אָדער מיינען זאָהן די פערפפליכטונג, דיעזעס דארלעהען מיט ציגזען אונד ציגזעסציגזען צו טילגען."

„אנגענאָממען! (ענטגעגנעטע הירש ריעבאייזען) אבער איך געשטעהע אויך, דאס מיר איינע גוטע מאהלצייט ביי מיינעם אפפעטיטע, יעטצט זעהר ווילקאָממען וואָרע!"

„דא איזט גלייך צו העלפען!" — מיינטע לאכענד העכט, אונד בעפאָהל דער דיענערין דאס מיטטאגסמאָהל אויפצוטראגען. אונטער שטעטען געשפראָכען אונד ערצאָהלונגען פערבראכטען די ביידען נאך די איבריגע צייט אונד איינען טהייל דער נאכט.

אלס הירש ריעבאייזען זיך טאגס דאראויף אין דער פריהע פאָן זיינעם פאָטערליכען פריינדע פעראבשידעטע, ערבאט ער זיך אויך איין בילד דעססעלבען צום אנגעדענקען. דיעזער גאב איהם איין קליינעס פאָרטראָט מיט, אונד דאנן נאהמען זיא הערצליכען, ריהרענדען אבשיעד פאָן איינאנדער. —

דעם אלטען קאסירער באָהם פערטרויטע אראָן העכט די געשיכטע דעס בעזוכעס, אונד ליעס די צוואנציגטויזענד גולדען אין איין איינעם קאָנטאָ „הירש ריעבאייזען" פערבוכען.

איסערל באָהם, דער זיך גוט דעם יונגען מאננעס צו ענטזיננען וואוסטע, מיינטע:

„וואהר איזט דער שפרוך דעס קאָניגס סאלאָמאָ: „שיקע דיין בראָד איבער דאס וואססער אונד נאך לאנגער צייט ווירסט דוא עס וויעדערפינדען." — זיא האבען דיעזעס הירש ריעבאייזען אלס קינד פיעלע וואָהלטהאטען ערוויעזען, די ער איהנען נון רייכליך צוריקצאהלט!"

נאך איינעם יאהרע ווארטע אראָן העכט די ערסטען פינפטויזענד גולדען אלס צאהלונג אן די אדרעססע זיינעס פריינדעס נאך קאָנסטאנטינאָפעל. נאך איינעם מאָנאטע ערהיעלט ער איין פאקעט פאָן דער פאָסט, דאס איין שאָנעס אָלגעמאָלדע, דאס פאָרטראָט דעס אראָן העכט ענטהיעלט, אונד איינען בריעף, אין וועלכעם די פינפטויזענד גולדען עטהאלטען ווארען. הירש ריעבאייזען שריעב:

„איך נעהמע דאס געלד ניכט עהער אן, אלס ביז איך זעלבסט צייט אונד אָרט דער ריקצאהלונג בעשטיממען ווערדע. ווענן איך נאך איינעם יאהרע ניכט דאריבער פערפיגע, זאָ זייא עס אלס הייראטהסגוט פיר איהרען זאָהן רודאָלף בעשטיממט. נאך דעם קליינען בילדע האבע איך, צום אללערלעטצטענמאלע מיינע קונסט איבענד, צווייא בילדער געמאלט, איינעם זענדע איך איהנען פיר איהרען סאלאָן אין שטעללע דעס מיטגענאָממענען פאָרטראָטס, דאס אנדערע האָנגט, צור בלייבענדען ערינגערונג אן דען פאָטערליכען פריינד מיינער יוגענד, אין מיינעם ארבייטס-צימטער.

(פארטזעטצונג פאָלגט.)

שע דאהער. דאס טהאן אין איינער וויזע זיך איסטרע, דאמיט דיא פראנצאזישע נאציאן זיך נישט ווי־טער נעקראנקט פיהלט, פון קאמן נאך איינע צייט קאמפען, וויא ווייט דיא פריינדשאפט פראנקרייך זוכטן ווערדען! אך רייכט דאהער אך דען מונס־טער־פאדרעטנטן אלגעזנדע אינטערפעלאציאן! 1) שטעהט דאס אך עקלאהנגיא, וועלכע נראך קאלנאק! אבער דיא רעדע טוטאן נעגעבען, מוס דען אינגעזנט אנשיינונגען דעם מיניסטער־פראזי־דענטן אים אינגעלאנגט?

2) איזט עס רייכטיג, דאס נראך קאלנאק צו דיזער זייטע עקלאהנגיא אין אזוגערעס מונס־טער־פאדרעטנטן פראנקאנדס וואורדע?

3) פיעדטע עס דער הערר מיניסטער־פראזי־דענט מוס דען אינטערעססנט דיזע אינגאנהיטן שטאאטעס פעראיינבאר, דאס דיא פריינדשאפט לייכטן בעצייהונגען צווישען אונגארן אונד פראנק־רייך אינגעזארגט ווערדען מעגליך!

נון עדאהך זוך נראך אלבערט אפפאנ־ן דער אינטערפעלאציאן אנטזט: „אך העלט דאגייך דיא רעדע טוטאן פיר איינען „פאלישען פעהלער". אך שוינג עדאהך, אום נישט איינע נאך טיפערע פערבישערונג הערפאר־צורופען, נון זעהען ווי־אבער בערייטס, דאס דיזע רעדע אין פאר־יין איינע טיפערע נעטרעסטונג הערפאר־בעשוואהרען, וועלכע הערר פאן נאלעה דורך קלוגהייט אונד פיינען מאקט אבצעשוואכטן זוכטע. פון איזט מיטהין זעהר ווי־שענסווערטה, דאס שטאר דיזעס אונגעקלייד־לייכטן צווישענפאלליגע מאלינסטס באלד צום שווי־דען נעבראכט ווערדע! אך רייכט דאהער אן דען מיניסטער־פאדרעטנטן פאלגענדע אינטערפעל־לאציאן:

1) ווי איז לייטעטע דיא עקלאהנגיא, דיא ער דעם נעמיינאמען מיניסטער דעם אייסערן, דעם נאפאלן פראנקאנדס, בעצייגלך דיזעזער רעדע אבגעגעבען?

2) איזט עס רייכטיג, דאס נראך קאלנאק דיא וואהרזט נעבראוכט האבטע? „אך אללין בין צור לייטונג דער אויסוואהרטיגן אינגעלעגנען־הייטשן עטטערייך־אונגארנס בעריהפן?" — טהאט־זאכלך איזט דיזע נישט נאנץ רייכטיג, דא דער מיניסטער דעס אייסערן נור אום איינפער־נעהמען מיט דען דעיניגונגען בידער רייכס־האפטן דיא אויסטאר־פאנגען אנגעלעגענהייטן לייטען הארף! דער אויסדרוק: „אך אללין" ביל־דעט מטהאן אינען פערשיאפ נעגען דאס אוים־לייכס־נעזעטץ פאם יאהרע 1867 צווישען עטטער־ריך אונד אונגארן?"

יעצטט נאהם נאכדריעל אונדאן דאס וואהרט, דער דא זאגטט: „מאן וויל אך אין פיעדען לעבען

פאלליטאיק.

דער יידישע מאלער.

— ערצאהלונג אוים דעם יידישען לעבען —

פאן בערנהארד אייזענבאך.

(14-טע פאר־טשעטצונג.)

„מיין פריינד וואר בעזוואנדערטנוטרעפה אין זיינער קנעסס. דיא נעפיהרלע אונד נעראנגקע זיינער מיסטענשען צו ערקענען אדער צו ערראטהען. זיא וואוסטע אין נעגאר, דאס אין נישם פיר זיינע שעקעס צו נעזוינגען וויא, אונד דאס אללע בעמיהונגען, מיט דזיך פילאזאפישע אדער „קאנאלטשטיי־נירונג צו זיינס לוזיגען צו בעקעהרען, פערנע־בענס וואריק."

„אך האבטע דאנאר זיינע אנגעזוכטענע הערנשטאללע אים שטאאטע נעפאסטס, אום אים לעפצטאן פריינדס־אחדרע שעפטס אים אוסאנגאנג פיר מיר לעבען צו קאנגען."

„אללע פארשפלוننגען, דיא אין מיר מאכטע, דער הייניינ־אויף דיא שעפטע אויסאיגונג וואלדהאפטיגר הארזלונגען, דיא דיזע שעקעס, וועלכע קיינע אדרוסה אונאפער אדרעס נעשאפטן נעשאפטען לאסס, בעאפטע־לייכטן פרוכטלאן. — נאך אבלויף דער דרייא פריינדס־אחדרע נאפ אין אין מיט פהראנגען אונגן אום מיינע שעלאסטטאנס."

„פרערזער, וויא איין פאטער, דער פאן זיינס קינדע שידטע, נעוואהרטע ער דיזען. ער ליעט מיר אבער אויפר אויף איין „סטר הורה", אין זיינער בעפ־שטונג. דען איזט אבלגענען, דאס אך דעלבסט דיא וועגענן רעליגיאזען נעדאנקען.

אונד אויך אין צוקונפט איז פיעדען לעבען וואללען, נאך בעלייזיגען! אין מיין מיינונג יינגלטען דעדע דאס. בעזאנדערס וועדע־ער נעסטאהן, נאך אבערהייטס טהון וואללען!" (אללגעזעגטע לעבענסאבשיטטונג.)

נאך דיזעזער עקלאהרונג טהאן וויר זיך דאס פענטלך אויך דער שטערס אין פאנקריך לעבען. דורך דיזעזע עקלאהרונג־אנגעזיכטס מיינטטע־פראזידענטן דאבנען דיא פאנאנאלן איינע נאלאנ־צענדע נעגונגסהאוזע ערהאלטען!

פערשיעדענע נייאנקייטען.

* (דער קאנז) פרייפטס אם 8. דזיעזעס צור פיעדערכונג עראאגנונג דער דערגאנאאיגונג אין דער אינגאנרישען הייפטשטאדט וויא־. — דער עפפאאנד דער דערעגאאיגונג דזורך זיינע מאיעסטאאט ווערד אאנזאאנ, דען 10. דזיעזעס, שאאפטאאנדיג, דיא נעמיינאאטן מיניסטער עדאהך טרעפפען שאאן אם 8. נאכפטען פרייטאאג, הערר איין.

* (דאס דייטשע קאיזער־פאאר) בעגאאנ זזך אם 1. דזיעזעס, אין בעגלייטונג דעס קראנ־פרינצען ווילהעלם, נאך פאאטסדאאם. דיא פאאהרט שאלג דעס פאאיער צערפ נוג אאן. זיינע מאיעסטאאט ווערד בין יזולי אין פרייבערגס־קראן בלייבען, דאאנ ביז מיטטאאג אויגטאאט זזך אין דאאמבנד אויפאאהטאאן, דען וזזאאר אים אין נאך שאאלאאגטאאנבורג צוריקקרה־רען ווערד! (עס אזזט שאאן עדפאיליך, דאס דער קראאנכע פראזער אייגען קלייגען אויפפאלל אויפטע־נעהמען קאאנטס. האאפטאנטלך ווערד דיא בעפפארזונג אייגע אנהאלטענדע זיין!)

* (יידישע וואהלטהאטיגקייט) אום זיינן ווערד בעריכטעט: דער יידישע הארז־אאדעלער קארל, דער דזיעזער מאנג אם האאר־שלוג דעס פאאיער צערפ נוג אאן. זיינע מאיעסטאאט ווערד בין יזולי אין פרייבערגס־קראן בלייבען, דאאנ ביז מיטטאאג אויגטאאט זזך אין דאאמבנד אויפאאהטאאן, פען וזזאאר אים אין נאך שאאלאאגטאאנבורג צוריקקרה־רען ווערד! (עס אזזט שאאן עדפאיליך, דאס דער קראאנכע פראזער אייגען קלייגען אויפפאלל אויפטע־נעהמען קאאנטס. האאפטאנטלך ווערד דיא בעפפארזונג אייגע אנהאלטענדע זיין!)

פערשיעדענע נייאנקייטען.

* (דער קאנז) פרייפטס אם 8. דזיעזעס צור פיעדערכונג עראאגנונג דער דערגאנאאיגונג אין דער אינגאנרישען הייפטשטאדט וויא־. — דער עפפאאנד דער דערעגאאיגונג דזורך זיינע מאיעסטאאט ווערד דאאנ דען 10. דזיעזעס, שאאפטאאנדיג, דיא נעמיינאאטן מיניסטער עדאהך טרעפפען שאאן אם 8. נאכפטען פרייטאאג, הערר איין.

* (דאס דייטשע קאיזער־פאאר) בעגאאנ זזך אם 1. דזיעזעס, אין בעגלייטונג דעס קראנ־פרינצען ווילהעלם, נאך פאאטסדאאם. דיא פאאהרט שאלג דעס פאאיער צערפ נוג אאן. זיינע מאיעסטאאט ווערד בין יזולי אין פרייבערגס־קראן בלייבען, דאאנ ביז מיטטאאג אויגטאאט זזך אין דאאמבנד אויפאאהטאאן, פען וזזאאר אים אין נאך שאאלאאגטאאנבורג צוריקקרה־רען ווערד! (עס אזזט שאאן עדפאיליך, דאס דער קראאנכע פראזער אייגען קלייגען אויפפאלל אויפטע־נעהמען קאאנטס. האאפטאנטלך ווערד דיא בעפפארזונג אייגע אנהאלטענדע זיין!)

* (יידישע וואהלטהאטיגקייט) אום זיינן ווערד בעריכטעט: דער יידישע הארז־אאדעלער קארל, דער דזיעזער מאנג אם האאר־שלוג דעס פאאיער צערפ נוג אאן. זיינע מאיעסטאאט ווערד בין יזולי אין פרייבערגס־קראן בלייבען, דאאנ ביז מיטטאאג אויגטאאט זזך אין דאאמבנד אויפאאהטאאן, פען וזזאאר אים אין נאך שאאלאאגטאאנבורג צוריקקרה־רען ווערד! (עס אזזט שאאן עדפאיליך, דאס דער קראאנכע פראזער אייגען קלייגען אויפפאלל אויפטע־נעהמען קאאנטס. האאפטאנטלך ווערד דיא בעפפארזונג אייגע אנהאלטענדע זיין!)

* (יידישע וואהלטהאטיגקייט) אום זיינן ווערד בעריכטעט: דער יידישע הארז־אאדעלער קארל, דער דזיעזער מאנג אם האאר־שלוג דעס פאאיער צערפ נוג אאן. זיינע מאיעסטאאט ווערד בין יזולי אין פרייבערגס־קראן בלייבען, דאאנ ביז מיטטאאג אויגטאאט זזך אין דאאמבנד אויפאאהטאאן, פען וזזאאר אים אין נאך שאאלאאגטאאנבורג צוריקקרה־רען ווערד! (עס אזזט שאאן עדפאיליך, דאס דער קראאנכע פראזער אייגען קלייגען אויפפאלל אויפטע־נעהמען קאאנטס. האאפטאנטלך ווערד דיא בעפפארזונג אייגע אנהאלטענדע זיין!)

* (יידישע וואהלטהאטיגקייט) אום זיינן ווערד בעריכטעט: דער יידישע הארז־אאדעלער קארל, דער דזיעזער מאנג אם האאר־שלוג דעס פאאיער צערפ נוג אאן. זיינע מאיעסטאאט ווערד בין יזולי אין פרייבערגס־קראן בלייבען, דאאנ ביז מיטטאאג אויגטאאט זזך אין דאאמבנד אויפאאהטאאן, פען וזזאאר אים אין נאך שאאלאאגטאאנבורג צוריקקרה־רען ווערד! (עס אזזט שאאן עדפאיליך, דאס דער קראאנכע פראזער אייגען קלייגען אויפפאלל אויפטע־נעהמען קאאנטס. האאפטאנטלך ווערד דיא בעפפארזונג אייגע אנהאלטענדע זיין!)

* (יידישע וואהלטהאטיגקייט) אום זיינן ווערד בעריכטעט: דער יידישע הארז־אאדעלער קארל, דער דזיעזער מאנג אם האאר־שלוג דעס פאאיער צערפ נוג אאן. זיינע מאיעסטאאט ווערד בין יזולי אין פרייבערגס־קראן בלייבען, דאאנ ביז מיטטאאג אויגטאאט זזך אין דאאמבנד אויפאאהטאאן, פען וזזאאר אים אין נאך שאאלאאגטאאנבורג צוריקקרה־רען ווערד! (עס אזזט שאאן עדפאיליך, דאס דער קראאנכע פראזער אייגען קלייגען אויפפאלל אויפטע־נעהמען קאאנטס. האאפטאנטלך ווערד דיא בעפפארזונג אייגע אנהאלטענדע זיין!)